

OLIMPIADA NAȚIONALĂ DE LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ, CLASELE IX-XII
SECȚIUNEA B – Lectura ca abilitate de viață
Etape județeană/a sectoarelor municipiului București
2 martie 2019

Nivelul 3 – clasele a IX-a și a X-a

Înainte de a răspunde la cerințele formulate, citește cu atenție următoarele precizări:

- Toate subiectele sunt obligatorii.
- În cazul subiectelor care presupun încadrarea într-o limită de rânduri, vei numerota fiecare rând pe care îl vei scrie.
- În cazul cerințelor în care limita maximă de rânduri este precizată, nu se vor lua în considerare rândurile excedentare.
- Timpul de lucru este de trei ore.

Citește cu atenție textul, apoi cerințele și răspunde la fiecare dintre acestea.

Subiectul I

(35 de puncte)

CELĂLALT

de Jorge Luis Borges

Faptul s-a petrecut în luna februarie a anului 1969, la nord de Boston, în Cambridge. Nu l-am așternut pe hârtie atunci, deoarece primul meu gând a fost să-l dau uitării, pentru a nu-mi pierde judecata. Acum, în 1972, mă gândesc să-l scriu totuși, căci, dacă ceilalți îl vor citi ca pe o poveste, cu vremea va deveni, poate, astfel și pentru mine.

Știu că a fost aproape atroce în clipele desfășurării lui, și mai mult chiar în lungile nopți de nesomn ce i-au urmat. Asta nu înseamnă că relatarea lui îl poate tulbura pe un terț.

Era în jurul ceasurilor zece ale dimineții. Stăteam pe o bancă, sprijinit comod și având în față râul Charles. La vreo cinci sute de metri în dreapta mea se afla un edificiu înalt, al cărui nume nu l-am știut niciodată. Apele cenușii duceau cu ele mari bucăți de gheață. În mod inevitabil, râul m-a făcut să mă gândesc la timp. Milenara imagine a lui Heraclit. Noaptea dormisem bine; cursul ținut în după-amiaza precedentă izbutise, cred, să-i intereseze pe studenți. În jur nu era nici țipenie de om.

Am avut dintr-odată impresia (despre care psihologii afirmă că ar corespunde stărilor de oboseală) că am mai trăit cândva acel moment. La capătul opus al băncii mele se așezase cineva. Aș fi preferat să fiu singur, însă n-am vrut să mă ridic îndată, pentru a nu părea nepoliticos. Celălalt începuse să fluiera. Atunci s-a declanșat prima din multele emoții ale acelei dimineți. Ceea ce fluiera, ceea ce încerca să fluiera (niciodată auzul meu n-a fost prea sigur) era varianta creolă a *Mahalalei* lui Elías Regules. Stilul ei m-a purtat îndărăt spre un patiu* care nu mai există și spre memoria lui Álvaro Melián Lafinur, care a murit cu ani în urmă. Apoi am auzit cuvintele. Erau din strofa de început. Glasul nu era cel al lui Álvaro, dar voia să semene cu al lui Álvaro. L-am recunoscut îngrozit.

M-am apropiat și i-am spus:

— Domnule, sunteți oriental sau argentinian?

— Argentinian, dar din 1914 locuiesc la Geneva, a fost răspunsul.

A urmat o lungă tăcere. L-am întrebat:

— La numărul 16, pe strada Malagnou, în fața bisericii ruse?

Mi-a răspuns afirmativ.

— În acest caz, i-am spus cu hotărâre, vă numiți Jorge Luis Borges. Și eu sunt tot Jorge Luis Borges. Ne aflăm în anul 1969, în orașul Cambridge.

— Nu, mi-a răspuns cu propriul meu glas, oarecum îndepărtat.

După câteva clipe a insistat:

— Mă aflu la Geneva, pe o bancă, la câțiva pași de Ron. Ciudat este că semănăm, dar dumneavoastră sunteți mult mai vârstnic și aveți părul încărunțit.

L-am răspuns:

— Îți pot dovedi că nu mint. O să-ți spun lucruri pe care un necunoscut n-ar putea să le știe. Avem acasă un vas de argint pentru mate*, cu piciorul în formă de șarpe, adus de străbunicul nostru din Perú. Mai este acolo un lighenaș de argint care se atârna la oblânc. În dulapul din camera ta se află două șiruri de cărți. Toate trei tomurile celor *O mie și una de nopți* ale lui Lane, cu gravuri în oțel și note

„În corp mic” între un capitol și altul, dicționarul latin al lui Quicherat, *Germania* lui Tacit în latină și în versiunea lui Gordon, un *Don Quijote* în ediția Garnier, *Războiul de sânge* al lui Rivera Indarte, cu dedicația autorului, *Sartor Resartus* al lui Carlyle, o biografie a lui Amiel [...]. Și n-am uitat nici o anume seară la un etaj întâi din piața Dubourg.

— Dufour, mă corectă.

— E drept, Dufour. Ești mulțumit cu atât?

— Nu, mi-a răspuns. Dovezile acestea nu dovedesc nimic. Dacă visez, este firesc să știu ceea ce știu. Prolixa înșiruire e întru totul inutilă.

Obiecția lui era justă. I-am răspuns:

— Dacă această dimineață și această întâlnire se desfășoară în vis, fiecare din noi trebuie să-și închipuie că cel care visează este el. Poate că vom înceta să visăm, poate că nu. Deocamdată, obligația noastră evidentă este aceea de a accepta visul, așa cum am acceptat universul și faptul de a ne fi născut și de a privi cu ochii și de a respira.

— Și dacă visul va dura? Întrebă tulburat.

Pentru a-l liniști și a mă liniști, am simulat un calm pe care, în mod sigur, nu-l aveam. I-am spus:

— Visul meu a durat mai bine de șaptezeci de ani. Și, de altminteri, atunci când te deștepți, te regăsești, în mod fatal, pe tine însuși. E tocmai ce ni se întâmplă acum, cu deosebirea că suntem doi. Nu vrei să știi ceva despre trecutul meu, care e viitorul ce-ți stă în față?

Consimți fără o vorbă. Am continuat, ușor confuz:

— Mama e teafără și sănătoasă în casa ei de la intersecția străzilor Charcas și Maipú, la Buenos Aires, dar tata a murit acum aproape treizeci de ani. A murit de inimă. L-a doborât o hemiplegie; mâna stângă deasupra celei drepte părea mâna unui copil peste aceea a unui gigant. A murit cu nerăbdarea de a muri, dar fără o tânguire. Bunica noastră murise în aceeași casă. Cu puține zile înainte de a se stinge, ne-a chemat pe toți și ne-a spus: „Sunt o femeie tare bătrână, care se sfârșește prea încet. Să nu se tulbure niciunul dintre voi pentru un lucru așa de firesc și de obișnuit”. Norah, sora ta, s-a măritat și are doi copii. Apropo, pe-acasă ce mai e?

— Bine. Tata, ca de obicei, cu glumele lui [...].

Șovăi o clipă și apoi mă întrebă:

— Dar dumneavoastră?

— Nu știu numărul cărților pe care le vei scrie, dar știu că sunt destule. Vei scrie versuri care îți vor aduce o bucurie fără seamăn și povestiri de tip fantastic. Vei ține cursuri, ca și tata și ca atâția alții din sângele nostru.

M-am bucurat că nu m-a întrebat nimic despre eșecul ori succesul cărților. Am schimbat tonul și am continuat:

— Cât privește istoria... A mai avut loc un război, aproape între aceiași antagoniști. Franța a capitulat curând; Anglia și America au desfășurat împotriva unui dictator german, pe nume Hitler, ciclica bătălie de la Waterloo. Buenos Aires, către 1946, a generat un nou Rosas, destul de asemănător cu străbunul nostru. În '55, provincia Córdoba ne-a salvat, așa cum altădată o făcuse Entre Ríos. [...] Pe zi ce trece, țara noastră e tot mai provincială. Mai provincială și mai încrezută, de parcă ar ține ochii închiși. Nu m-ar surprinde ca predarea latinei să fie înlocuită cu cea a limbii guarani*.

Am observat că abia mă urmărea. Teama elementară de ceea ce e imposibil și totodată cert îl paraliza. Eu, care n-am fost părinte niciodată, am simțit brusc un val de afecțiune față de acest sărman băiat, mai apropiat mie decât dacă ar fi fost trup din trupul meu. Am văzut că strângea în mână o carte. L-am întrebat ce este.

— *Poseđații* sau, după mine, *Demonii* lui Feodor Dostoievski, mi-a replicat, nu fără vanitate.

— Mi s-a șters din minte. Cum este?

Îndată ce am rostit-o, am înțeles că întrebarea mea era o blasfemie.

— Maestrul rus, a afirmat tranșant, a pătruns mai adânc decât oricine în labirinturile sufletului slav.

Această tentativă retorică mi-a părut o dovadă a faptului că se mai liniștise.

L-am întrebat ce alte tomuri ale maestrului a mai citit.

Enumeră două sau trei, printre care și *Dublul*.

L-am întrebat dacă în cursul lecturii lor distinge bine personajele, așa cum se întâmplă când îl citești pe Joseph Conrad, și dacă intenționează să-și extindă investigarea asupra întregii sale opere.

— Adevărul este că nu, răspuse el, oarecum surprins.

L-am întrebat ce scrie și mi-a spus că pregătește un volum de versuri care se va intitula *Imnurile roșii*. Se gândise și la *Ritmurile roșii*.

— De ce nu? i-am spus. Poți invoca precedente ilustre. Versul albastru al lui Rubén Darío, cântecul cenușiu al lui Verlaine.

Fără să ia vorbele mele în seamă, mi-a precizat că versurile lui vor cânta fraternitatea tuturor oamenilor. Poetul vremurilor noastre nu poate întoarce spatele epocii sale.

Am rămas pe gânduri și l-am întrebat dacă într-adevăr se simte fratele tuturor. De pildă, al tuturor funcționarilor de la pompe funebre, al tuturor poștașilor, al tuturor scafandrilor, al tuturor celor ce locuiesc pe partea numerelor pare, al tuturor afonilor etc. Mi-a spus că versurile lui se referă la marea masă de paria și de oprimați.

— Masa ta de paria și de oprimați, i-am răspuns, nu e decât o simplă abstracțiune. Doar indivizii există, dacă admiti că există cineva. Omul de ieri nu e omul de azi, a afirmat cândva un grec. Noi doi, pe această bancă din Geneva ori din Cambridge, constituim, poate, dovada.

Dincolo de severele pagini ale Istoriei, faptele memorabile se dispensează de fraze memorabile. Un om în clipa morții încearcă să-și aducă aminte de o ilustrație întrezărită în copilărie; soldații gata să se arunce în luptă vorbesc despre noroi sau despre sergent. Situația noastră era unică și, ca să fiu sincer, niciunul dintre noi nu se arăta pregătit. Vorbeam, în mod fatal, despre literatură. Mă tem că n-am spus altceva decât le spun de obicei ziarștilor. Tânărul meu alter ego credea în inventarea sau descoperirea unor metafore noi; eu, în metaforele ce răspund afinităților intime și notorii și pe care imaginația noastră le-a acceptat de mult. Bătrânețea oamenilor și amurgul, visul și viața, curgerea timpului și a apei. I-am expus această părere, pe care, după ani, aveam s-o expun în carte.

Aproape că nu mă asculta. Deodată îmi spuse:

— Dacă dumneavoastră ați fost eu însumi, cum se explică faptul de a fi uitat întâlnirea cu un domn în vârstă care în 1918 v-a spus că și el este Borges?

Nu mă gândisem la această dificultate. I-am răspuns fără convingere:

— Poate că a fost atât de ciudat, încât m-am străduit să-l uit.

Riscă o întrebare timidă:

— Cum vă merge memoria?

Am înțeles că, pentru un băiat care nu împlinise încă douăzeci de ani, un om de peste șaptezeci era aproape un mort. I-am răspuns:

— Începe să se asemene cu uitarea, dar izbutește încă să extragă ce i se solicită. Învăț anglo-saxona și nu sunt ultimul din clasă.

Discuția noastră durase mult prea mult pentru a mai fi cea dintr-un vis.

Pe neașteptate, mă fulgeră un gând.

— Îți pot dovedi pe loc că nu mă visezi, i-am spus. Ascultă bine acest vers, pe care nu l-ai citit niciodată, după câte îmi amintesc.

Și, încet, am recitat faimosul vers [...].

Am simțit aproape înfricoșata lui uimire. L-a repetat cu glas scăzut, savurând fiecare cuvânt strălucitor.

— E adevărat, a șoptit el. Eu nu voi putea scrie niciodată un vers ca acesta.

Hugo ne unise.

Ceva mai înainte, el repetase cu fervoare, acum îmi amintesc, acea scurtă scriere în care Walt Whitman rememorează o împărtășită noapte în fața mării, când se simte cu adevărat fericit.

— Dacă Whitman a cântat-o, am observat, e pentru că o dorea și nu s-a petrecut. Poemul este în câștig dacă ne lasă să ghicim că e manifestarea unei mari dorințe, și nu istoria unui fapt.

Mă privi țintă.

— Nu-l cunoașteți, a exclamat. Whitman e incapabil de minciună.

O jumătate de veac nu trece în zadar. Din conversația noastră de inși cu lecturi variate și gusturi diferite, mi-am dat seama că nu ne vom putea înțelege. Eram prea deosebiți și prea asemănători. N-am fi putut să ne înșelăm unul pe altul, ceea ce face dialogul dificil. Fiecare dintre noi era pastșa caricaturală a celuilalt. Situația era prea anormală ca să se poată prelungi. Să-i dau sfaturi sau să mai stăm de vorbă ar fi fost întru totul zadarnic, de vreme ce destinul lui inevitabil era să fie cel ce sunt.

Deodată mi-am amintit o fantezie a lui Coleridge. Un om visează că străbate paradisul și că drept dovadă i se dă o floare. Când se trezește, floarea se află lângă el.

Îmi veni în minte un artificiu analog.

— Ascultă, am întrebat, ai ceva bani la tine?

— Da, mi-a răspuns. Cam douăzeci de franci. Diseară îl invitase pe Simon Jichlinski la *Crocodile*.

— Spune-i lui Simon că va practica medicina la Carouge și că va face mult bine... Acum, dă-mi una din monedele tale.

Scoase trei scuzi* de aur și câteva piese mici. Fără să înțeleagă, îmi întinse una dintre cele de aur.

Eu i-am oferit una din acele imprudente bancnote americane care au valori foarte diferite și aceleași dimensiuni. A cercetat-o cu aviditate.

— E cu neputință, a strigat. Are ca dată 1964.

(Câteva luni mai târziu, cineva mi-a atras atenția că bancnotele nu au dată.)

— Toate astea țin de miracol, a izbutit să rostească, și miracolul înspăimântă. Cei ce-au fost martori la învierea lui Lazăr trebuie să fi fost cuprinși de groază.

Nu ne-am schimbat defel, mi-am spus. Întotdeauna referințele livrești.

Făcu hârtia fărăme și își luă înapoi moneda.

Eu hotărâsem s-o arunc în râu. Arcul trasat de scudul de argint pierzându-se în râul de argint ar fi conferit istoriei mele o imagine trăită, dar soarta n-a voit.

I-am răspuns că supranaturalul, dacă se întâmplă a doua oară, încetează de a mai înspăimânta. I-am propus să ne întâlnim a doua zi, tot pe acea bancă aflată în două epoci și în două locuri.

A încuviințat pe dată și a constatat, fără să se uite la ceas, că s-a făcut târziu. Amândoi mințeam și fiecare știa că interlocutorul lui minte. I-am spus că aștept pe cineva care să vină să mă ia de aici.

— Să vină să vă ia? s-a mirat el.

— Da. Când vei fi ajuns la vârsta mea, vei fi pierdut vederea aproape pe de-a-ntregul. Nu vei mai izbuti să vezi decât culoarea galben, și umbre, și lumini. Nu te neliniști. Orbirea treptată nu este un lucru tragic. E ca un lent amurg de vară.

Ne-am despărțit fără a ne fi atins. A doua zi nu m-am mai dus. Probabil că nici celălalt.

Am cugetat mult la această întâlnire, pe care n-am povestit-o nimănui. Cred că am descoperit cheia. Întâlnirea a fost reală, dar celălalt a stat de vorbă cu mine doar în vis și așa se face că m-a putut uita; eu am vorbit cu el treaz fiind și încă mă mai chinuiește amintirea.

Celălalt m-a visat, dar nu m-a visat în mod riguros. A visat, acum înțeleg, imposibila dată de pe dolar.

(traducere de Cristina Hăulică)

*patio – curte interioară pavată, înconjurată cu arcade, specifică palatelor spaniole

*mate – arbust originar din America de Sud, din ale cărui frunze se prepară ceai

*limba guarani – o limbă vorbită în America de Sud, una dintre cele mai vorbite limbi amerindiene

**scud, scuzi* – veche monedă de argint sau de aur care a circulat în unele țări din Europa Apuseană, valoarea ei variind după țări și epoci

A. (5 puncte: 1 punct pentru fiecare răspuns corect)

Scrie, pe foaia de concurs, litera corespunzătoare răspunsului corect.

1. Anul în care are loc prima întâlnire dintre tânărul Borges și bătrânul Borges este:

- a. 1914;
- b. 1918;
- c. 1969;
- d. 1972.

2. Tânărul Jorge Luis Borges este:

- a. argentinian;
- b. balcanic;
- c. oriental;
- d. rus.

3. Prima emoție trăită de bătrânul Borges în acea dimineață este declanșată de:

- a. cuvinte;
- b. fluierat;
- c. singurătate;
- d. trecerea timpului.

4. Boala de care suferă bătrânul Borges este:

- a. orbire;
- b. otită;
- c. surzenie;
- d. stres.

5. Borges îi mărturisește tânărului că învață limba:

- anglo-saxonă;
- guarani;
- latină;
- spaniolă.

B. (5 puncte: 0,5 puncte pentru fiecare idee plasată corect)

Stabilește ordinea logică și temporală a următoarelor idei ale textului, apoi notează pe foaia de concurs doar cifrele corespunzătoare acestora, într-o casetă similară celei de mai jos:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

- Borges crede că întâlnirea cu tânărul Borges a fost reală.
- Borges îi propune interlocutorului său să se întâlnească în ziua următoare.
- Borges îi recită tânărului un vers.
- Borges îi vorbește tânărului Borges despre cărțile aflate în dulapul din camera acestuia.
- Borges îl întreabă pe tânăr ce scrie.
- Borges observă în mâna tânărului său interlocutor o carte.
- Borges stă pe o bancă, meditănd la trecerea timpului.
- Tânărul Borges îi dă lui Borges o monedă.
- Tânărul necunoscut afirmă că locuiește la Geneva.
- Un străin se așază pe banca pe care stă Borges.

C. (15 puncte: 5 puncte pentru răspunsul corect la fiecare din cerințe)

Răspunde, pe foaia de concurs, formulând enunțuri, la fiecare dintre următoarele cerințe:

- Precizează vârsta fiecărui personaj în momentul întâlnirii, așa cum reiese din text.
- Explică de ce Borges nu s-a ridicat de pe bancă, atunci când necunoscutul s-a așezat la capătul opus al acesteia.
- În text există următoarea secvență: „Vorbeam, în mod fatal, despre literatură. Mă tem că n-am spus altceva decât le spun de obicei ziarștilor. Tânărul meu alter ego credea în inventarea sau descoperirea unor metafore noi; eu, în metaforele ce răspund afinităților intime și notorii și pe care imaginația noastră le-a acceptat de mult. Bătrânețea oamenilor și amurgul, visul și viața, curgerea timpului și a apei. I-am expus această părere, pe care, după ani, aveam s-o expun în carte”.

Prezintă, în cel mult 10 rânduri, relația dintre cele două personaje, așa cum reiese din secvența dată.

D. (10 puncte)

La o întâlnire a clubului de lectură din care faci parte, discutați despre diferitele semnificații ale povestirii *Celălalt* de Jorge Luis Borges. Redactează un text de cel mult 20 de rânduri, care să reprezinte opinia ta, referitoare la secvența: „Acum, în 1972, mă gândesc să-l scriu totuși, căci, dacă ceilalți îl vor citi ca pe o poveste, cu vremea va deveni, poate, astfel și pentru mine.”

În redactarea textului, vei avea în vedere formularea a două argumente care să-ți susțină punctul de vedere.

Subiectul al II-lea

(30 de puncte)

Redactează un text de maximum 30 de rânduri, în care să prezinți modul în care o conversație dezvoltă abilitățile sociale, valorificând fragmentul dat.

Vei avea în vedere următoarele repere:

- construirea unei introduceri adecvate, care să reflecte tema propusă;
- ilustrarea a trei aspecte care să evidențieze competențele sociale sau abilitățile de viață (de exemplu: abilitatea de cooperare, abilitatea de rezolvare a conflictelor, abilitatea de acceptare a diferențelor etc.);
- formularea unei concluzii adecvate acestui tip de text.

Subiectul al III-lea

(35 de puncte)

Redactează un eseu de maximum 40 de rânduri, în care să evidențiezi două aspecte care pot transforma o întâlnire într-o experiență personală/culturală memorabilă.